

TOERISME
ANDERLECHT

Stap • voor • Stap

DE BEGRAAFPLAATS VAN ANDERLECHT

ANDERLECHT

Burgemeester aan het woord

De gemeentelijke begraafplaats Vogelenzang werd in oktober 1954 ingehuldigd. Na de Tweede Wereldoorlog bereikte de voormalige begraafplaats aan het Rustplein zijn maximale capaciteit zodat de gemeente Anderlecht een 18 hectare grote vlakte aankocht waar overledenen een laatste rustplaats zouden vinden. Met de hulp van een landschapsarchitect werd de plek als een Frans park aangelegd. De heldergroene grasperken grenzen aan het beschermde seminatuurgebied van de vallei van de «Vogelenzangbeek».

Naast de rijkdom van het natuurpatrimonium, telt de gemeentelijke begraafplaats Vogelenzang een aantal interessante kunstwerken. Deze zwaar beladen plek herinnert aan bekende Anderlechtse figuren en aan de geschiedenis van de gemeente. Achteraan schuilt, gespreid over vier grasperken, de Anderlechtse versie van de befaamde Parijse begraafplaats «Père Lachaise», met prachtige grafmonumenten die van de oude begraafplaats werden overgebracht. De ideale plek voor een culturele uitstap in de wereld van de begraafkunst. Langs de gangpaden ligt een rijkdom aan prachtig versierde grafmonumenten boordevol funeraire symboliek.

Als eerbetoon aan dit kunstboegbeeld van het Brussels gewest, hebben wij dan ook besloten een gids aan deze beroemde rustplaats te wijden.

Wij wensen u alvast veel ontdekkingsplezier !

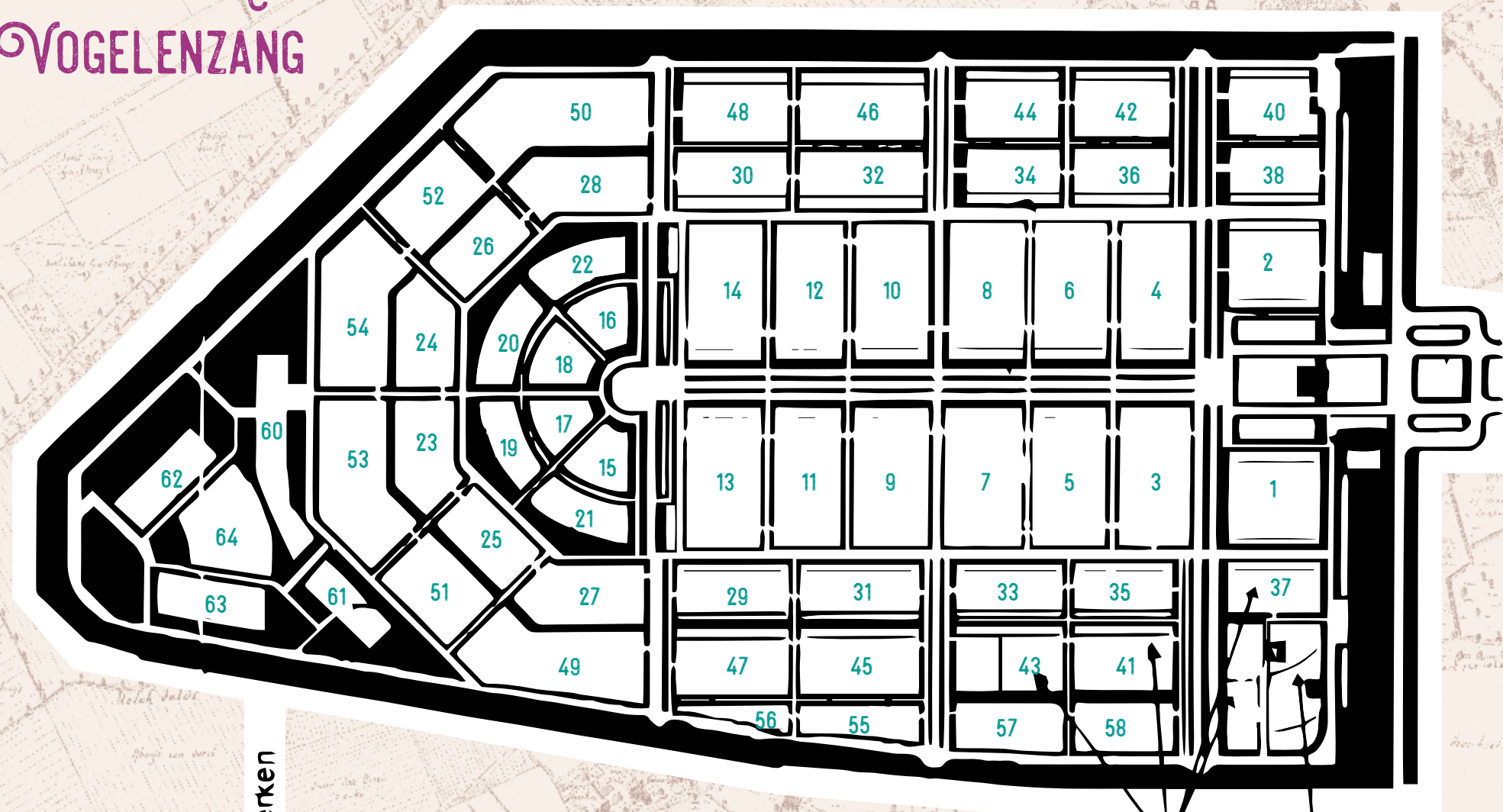
Éric Tomas

BURGEMEESTER, BEVOEGD VOOR TOERISME

Inhoudstafel

Plan	p.4
De begraafplaatsen van Anderlecht door de eeuwen heen.....	p.6
Een Frankische dodenstad	p.6
Van kerkhof tot gemeentelijke begraafplaats.....	p.6
De gemeentelijke begraafplaats van Vogelenzang.....	p.9
In de begindagen	p.9
Organisatie en beheer	p.10
Geleid bezoek : stapvoets door de begraafplaats.....	p.11
Reis doorheen de wereld van begraafkunst en symboliek	p.23
Enkele nuttige adressen.....	p.30

BEGRAAFPLAATS ANDERLECHT VOGELENZANG

Nr der perken

Columbarium

Verstrooing

DE BEGRAAFPLAATSEN VAN ANDERLECHT DOOR DE EEUWEN HEEN

Een Frankische dodenstad

Tijdens opgravingen rond het einde van de XIXe eeuw in het gehucht « Sint-Annaveld » werd, naast de overblijfsels van een oude Romeinse villa, een Frankische dodenstad blootgelegd met meer dan 400 grafstenen. Waardevolle voorwerpen zoals juwelen, zwaarden, gespen, vazen en muntstukken werden in de graven teruggevonden. Wetenschappers dateren deze vondsten van het einde van de VIe tot de VIIIe eeuw.

Het kerkhof

Met de opkomst van het christendom in de X^e en de XIe eeuw, werden dodensteden in open lucht stilaan vervangen door grafleggingen in en rond kerken.

Zo ook in Anderlecht, waar sinds de IXe eeuw de bevolking samenstroomde om te bidden in een kleine kapel, een wat primitieve parochie opgericht als eerbetoon aan Sint-Pieter. Een kerkhof maakte toen sowieso deel uit van de kerk.

In het oksaal en in de hoofdbeuk van de kathedraal liggen fijn uitgebeitelde grafstenen en zeer mooie grafmonumenten van kanunniken, edellieden en begijnen van de XVe tot de XVIIIe eeuw.

Buiten liggen nog enkele grafstenen tegen de kerkmuren met wat overblijfsels van de omheining. Om de doorgang te vergemakkelijken, grensden de kerkhof tuin en de ingang van het begijnhof aan de overkant aan elkaar.

Tot het edict van Keizer Jozef II (1741 – 1790) van 1784 waren, net als elders, begraafplaatsen in Anderlecht een bevoegdheid van kerken en kapellen. Deze verordening verbood nog langer overledenen te begraven in en rond kerken of in stadscentra, voornamelijk omwille van de hygiëne en gezondheidsredenen.

© Annick DDB - Jordens

De kerkfabriek blijft eigenaar van de rustplaatsen, maar het is de verantwoordelijkheid van de stadsmagistraat om, in overleg met de regering, de ligging van de begraafplaats te bepalen. Begraafplaatsen zijn dus niet langer meer een kerkkwesitie.

Na de uitvaardiging van het decreet van Napoleon in 1804, mochten steden en gemeenten zelf over de oprichting van begraafplaatsen beslissen. Bovendien mocht elke burger voor onbepaalde tijd een perceel aankopen voor de optrek van een grafmonument.

Na het edict van 1784 bleef de oude begraafplaats rond de kerk echter bewaard. De nieuwe rustplaats kwam er als gevolg van de aanhoudende groei van de bevolking, die jammer genoeg in 1849 door een cholera-epidemie getroffen werd.

De eerste gemeentelijke begraafplaats

In 1863 besloot de gemeenteraad voor het bedrag van vijftienduizend frank een kavel te verwerven in de buurt van Aumale, ter hoogte van het Rustplein.

De begraafplaats werd in 1866 ingehuldigd. De gemeentelijke architect s'Jongers ontwierp de monumentale ingang: grote gietijzeren hekken omringd door twee zuilen in blauwe steen, elk versierd met bloemenkransen en omgekeerde fakkels, symbool

van het uitgedoofde leven. Op de kapitelen staan de letters «Alfa en Omega» gegrift, de eerste en laatste letters van het Grieks alfabet, wat zoveel betekent als het begin en het einde. Zij verwijzen ook naar de eeuwigheid en naar de onsterfelijkheid. Bovenaan symboliseren geurbranders de eeuwige vlam.

In 1924 werd de begraafplaats uitgebreid tot een totale oppervlakte van 4,5 hectare.

Door de constante bevolkingsgroei in de gemeente, die in 1937 al 88.000 inwoners telde, moest de gemeenteraad nog maar eens op zoek naar een nieuwe begraafplaats.

De oude rustplaats werd omgebouwd tot het huidige Bospark, dat in 1968 werd ingehuldigd. Dit grote stadsbos met oude wandelpaden is toegankelijk voor het grote publiek.

DE GEMEENTELIJKE BEGRAAFPLAATS VAN VOGELENZANG

In de begindagen

De gemeente Anderlecht besloot over te gaan tot de aankoop van alle percelen rondom de Vogelenzangvallei.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog liep het project vertraging op met als gevolg dat de eerste werkzaamheden pas in 1949 werden opgestart. De gemeente schetste ook meteen plannen voor de volledige heraanleg van de wijk.

De bevoegde instanties bezochten meerdere rustplaatsen zodat veel zorg werd besteed aan de heraanleg van de toekomstige begraafplaats.

De volledige verwezenlijking werd toevertrouwd aan architect Victor Lichtert (1914 – 1963) en aan bouwheer Beguin. Architect Vandezande, hoofd van Openbare Werken, was verantwoordelijk voor het landschap en de tuinaanleg.

Toen de oude begraafplaats in 1953 haar verzadigingspunt bereikte, werd de nieuwe rustplaats bij besluit van het college van burgemeester en schepenen hetzelfde jaar nog in gebruik genomen en officieel ingehuldigd op 31 oktober 1954 door burgemeester Joseph Bracops.

Families die het wensten mochten hun grafmonumenten van de oude rustplaats naar de nieuwe begraafplaats van Vogelenzang laten overbrengen. Daarom telt de achterzijde van de begraafplaats ongeveer 1250 prachtige oude grafzerken (perken 61 tot 64), naast het perk voorbehouden voor gemeenteraadsleden.

Organisatie en beheer

De gemeentelijke begraafplaats valt onder de bevoegdheid van de schepen van Burgerlijke Stand – Bevolking – Begraafplaats – Erediensten.

De begraafplaats wordt door de conservator en zijn team beheerd.

De 64 perken zijn afgebakend met hagen en de meesten worden aangegeven met nummerplaten. Even nummers liggen rechts van de middendreef, oneven nummers links.

Elke inwoner van Anderlecht en elke persoon die op het grondgebied van de gemeente overlijdt, heeft recht op een gratis graf voor een duurtijd van vijf jaar. De familie kiest of voor een begrafenis, een bijzetting in een grafkelder of een urne in het columbarium.

Tegen betaling kan men bij de gemeentedienst ook voor korte of lange termijn concessieovereenkomsten aanvragen.

Tradities en rituelen rond begrafenissen volgen de evolutie van de samenleving. Wij noteren alvast twee belangrijke data waarop de structuur van de gemeentelijke begraafplaats ingrijpend werd gewijzigd :

- 1963, jaar waarin de katholieke kerk haar fiat gaf voor crematies, die tot dan door het Vaticaan werden veroordeeld.
- 1971, Belgische wet over de eenzijdige beëindiging van levenslange concessies, omgezet in een maximale hernieuwbare duurtijd van 50 jaar.

De begraafplaats van Anderlecht beschikt sinds 1977 over een strooiweide en een eerste columbarium (van het Latijn columba wat zoveel betekent als «duiventil»). Enkele jaren later werden nog enkele urnemuren bijgebouwd.

Lang geleden moesten overledenen, die ver van de begraafplaats woonden, verplicht met de gemeentelijke lijkwagen naar hun laatste rustplaats worden gebracht. Dit om discriminatie tussen de sobere uitvaart van minder fortuinlijke gezinnen en de praalstoeten van sommige rijke families te voorkomen. Tot in 1980 bestonden er twee categorieën rouwstoeten, enkel de lijkwagens van eerste categorie werden voorzien van pluimbossen.

Momenteel telt de begraafplaats twee strooiweides, een voor kinderen en een voor volwassenen. Aan de ingang van de strooiweides staan de naamplaatjes van alle overledenen.

Net als voor een begrafenis, kunnen ook hier concessies op korte of lange termijn worden geregeld. Hiervoor moet een borgsom worden betaald, die wordt teruggestort eens het grafmonument op de concessie staat.

In 2005 werden twee perken aangelegd, een voor moslims en een voor joden, namelijk de perken 49 en 51. Hier en daar merkt men ook enkele orthodoxe kruisjes.

Met oog voor esthetiek bepalen het gemeentereglement en het huishoudelijk reglement van de begraafplaats de maximale afmetingen van de grafzerken.

Geleid bezoek : stapvoets door de begraafplaats...

Naast haar hoofdtaak als begraafplaats, is Vogelenzang ook een natuurlijke biotoop voor dieren en planten. 73 % van de totale oppervlakte van 18,80 hectare werd aangelegd als wandelpaden, grasperken, bloemperken en plantsoenen.

In 2013 werd een milieuvriendelijk beheerplan door het college van burgemeester en schepenen goedgekeurd.

Bezoekers vinden alle uitleg over deze nieuwe beheermethodes op talrijke didactische panelen.

Bezoekers bereiken de ingang van de begraafplaats langs de statige Britse-Soldaatlaan, een laan met prachtige kastanjenbomen die deel uitmaken van de inventaris van merkwaardige bomen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Deze mooie laan werd ingehuldigd in 1945 als eerbetoon aan het Britse leger dat in 1944 deelnam aan de bevrijding van België.

De ingang van de begraafplaats ligt aan de Sint-Janskruidlaan en bestaat uit drie perken met bomen en vlaggenstokken. Aan beide zijden staan cirkelbanken waar bezoekers even kunnen verpozen.

Op het middenperk staat «De Begravenis», een prachtig kunstwerk van beeldhouwer Maurice De Korte (1889 - 1971). De kunstenaar woonde van 1923 tot 1971 in de Moortebeekwijk. In 1914 werd hij, voor het ontwerp van dit haut-reliëf, bekroond met de Godecharlesprijs. De gemeente kocht dit kunstwerk in 1954.

Materialen: gereconstrueerde gele steen, type «Franse steen», muur en voetstuk in grove steen, net als de sokkels van de aanpalende gebouwen. Het kunstwerk werd, samen met de begraafplaats, in 1954 ingehuldigd.

De administratieve gebouwen en de gaanderij naast de ingang werden ontworpen door architect Victor Lichtert, tevens ontwerper van het voormalige «Intellectueel Centrum», dat later werd omgebouwd tot het cultureel centrum "Espace Maurice Carême".

In twee witte stenen onderaan links van de voorgevel van het gebouw staan de namen van de architect en van de bouwmeester gebeiteld.

De gebouwen in rode baksteen vormen netjes naast elkaar twee symmetrische vleugels. De bakstenen zijn afkomstig van steenbakkerijen uit de regio (kleisteen).

Dakramen sieren de leien daken. De woningen van de conservator en van het hoofd voor de dienst Grafdelvingen bevinden zich in de linkervleugel.

In de rechtervleugel liggen de administratieve gebouwen voor het gemeentepersoneel, met iets verderop het mortuarium en de loodsen.

Op de muren van deze administratieve gebouwen staan twee bas-reliëfs in witte steen, werken van de kunstenaar Firmin Vandewoude (1907-1994). Vandewoude beeldhouwde al zijn werken in natuursteen en studeerde samen met bekende Belgische beeldhouwers zoals o.a. Égide Rombaux (1865 – 1942).

Deze bas-reliëfs beelden zinnebeeldige voor- of zijprofielen van personages met kentekens die symbool staan voor de hoogstaande waarden en normen tijdens de naoorlogse periode.

Vaderland – Vrijheid – Verzet (links), Gezin – Arbeid – Eendracht (rechts).

Van dezelfde kunstenaar : een beeldengroep op het graf van schepen Raymond Vander Bruggen – perk 60.

Langs beide zijden van het middenperk leiden twee geplaveide wandelpaden onder de gaanderij naar de ingang van de begraafplaats.

Onthaalpaviljoen

Midden in de gaanderij ligt het onthaalpaviljoen, gebouwd met rode bakstenen en overdekt met een puntdak. De twee glazen ingangsdeuren zijn omkaderd door prachtig houtwerk. Het is een sobere ruimte, opgeluisterd met bleke en zwarte geometrische vloertegels, verlicht met gietijzeren kroonluchters.

Op de muur hangt een gedenkplaat die herinnert aan de inhuldiging van de begraafplaats. Achter een gordijn schuilt een dubbele deur die toegang biedt tot de opbergruimte voor religieuze gewaden en voorwerpen. Aan de muur hangt ook, netjes bewaard achter glas, het uittreksel van het register van de beraadslagingen van 19 december 1953 van het college van burgemeester en schepenen over de indienstneming van de nieuwe begraafplaats.

In dit gebouw wordt ook het «Grote boek van Sint-Pieter» bewaard. In dit register staan inlichtingen over alle overledenen die hier sinds 1953 een laatste rustplaats vonden. Momenteel worden al deze gegevens geïnformatiseerd.

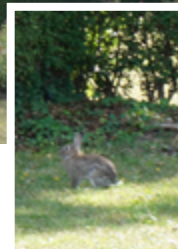
De klok op het dak van het paviljoen waarschuwt de bezoekers een half uur voor sluitingstijd.

Pittig detail, in de gaanderij hangen ook verschillende politie- en huishoudelijke reglementen, waarvan sommige uit de jaren 1950 dateren.

Zoals o.a. het artikel 124 *«Met uitzondering van lijkkoetsen, is het strikt verboden de begraafplaats te betreden met voertuigen waarvan de wielen niet uitgerust zijn met banden».*

Eens voorbij de gaanderij ontdekt men pas de omvang van de begraafplaats : op het voorperk staat het zeer sober zwart grafmonument van Joseph Bracops (1900 – 1966) en van diens echtgenote Carmen Wauquez. De begraafplaats werd ingehuldigd tijdens zijn burgemeesterschap (hij was gedurende twintig jaar burgervader van Anderlecht, van 1947 tot aan zijn dood).

Fauna en flora

Een driehonderd en tien meter lange laan loopt van de ingang naar het gedenkmonument «Pro Patria», ontworpen door Jos De Decker (1912 – 2000). Het monument is omringd door statige bomen zoals essen, esdoorns en lindebomen. Langs beide kanten zijn de grasperken afgebakend met lage ligusterhagen.

De strakheid van deze hagen wordt doorbroken met boomstruiken (forsythia, mahonia, laurierbomen) en grashellingen. Een brede boslaan omringt de begraafplaats. Deze plek is ook een toevluchtsoord voor talrijke vogels en insecten, voor allerlei plantensoorten en paddenstoelen. Zeer bijzonder voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is dat hier ook twee zeldzame orchideesoorten groeien.

Op de gemeentelijke begraafplaats van Anderlecht liggen enkele vooraanstaande personen begraven, zoals :

† De familie Philémon Vanden Stock (1886-1895) - Perk 4

Philémon Vanden Stock begon vlak voor de Eerste Wereldoorlog geuze te brouwen. In 1914 wordt zijn zoon Constant geboren. In 1927 wordt de familie de trotse eigenaar van het bekende café Belle-Vue, gelegen aan de Paul Jansonlaan in Anderlecht. De brouwerij, net als de kriek, worden naar dit befaamde café genoemd. In 1943 koopt de familie Vanden Stock een lambiekbrouwerij in Molenbeek die later wordt omgebouwd tot de Brouwerij Belle-Vue. In 1944 wordt Philémon Vanden Stock aangehouden en opgesloten in een concentratiekamp waar hij jammer genoeg is overleden. Zijn zoon Constant maakt van het familiebedrijf een bloeiende onderneming die later verkocht wordt aan de groep Inbev.

Constant Vanden Stock was van 1971 tot 1997 voorzitter van RCS Anderlecht en werd in deze functie opgevolgd door zijn zoon Roger. Constant overlijdt in 2008.

† Philippe Thys (Thijs in het bevolkingsregister - 1889-1971) - Perk 31

Anderlechtse wielrenner die als eerste drie keer (1913-1914-1920) winnaar werd van de Ronde van Frankrijk.

† Eugène Baie (1874-1963) - Perk 34

Geboren in Anderlecht, schrijver, diplomaat, dokter in de Letteren en Wijsbegeerte, lid van de Koninklijke Academie van België, geschiedkundige. Hij is de auteur van «De eeuw van de Geuzen».

† Victor Lichtert (1914-1963) - Perk 36

Deze architect heeft de plannen getekend voor de functiewoningen, de administratieve gebouwen en het intellectueel centrum van Anderlecht.

Zijn grafmonument valt op door het massieve beeld van een knielende vrouw en de opschriften van zijn motto : «Bouwen tot knieval» wat zoveel betekent als «bouwen tot men erbij neervalt».

† Daniel Van Damme (1883-1967) - Perk 37

Conservator en oprichter van het Erasmushuis, een museum dat in 1932 werd ingehuldigd. Hij wijdde een groot deel van zijn leven aan het schrijven van boeken en aan de geschiedenis van de gemeente.

Ereperken

Terugkerend langs de hoofdweg, bereikt men het gedenkmonument dat de militaire begraafplaats overschaduw. Dit is een kunstwerk van **Jos De Decker** (1912 - 2000).

Deze kunstenaar was de gelauwerde winnaar van de wedstrijd die werd uitgeschreven door de gemeente voor het ontwerpen van een vaderlandslievend gedenkmonument 1914-1918 - 1940-1945 (opschrift op het voetstuk) bestemd voor de begraafplaats.

Het indrukwekkend oorlogsmonument werd gehouwen in blauwe steen en staat bovenop een zeshoekig voetstuk. Het stelt drie figuren voor, van dezelfde grootte, tegen elkaar aanleunend in een priesterhouding : een soldaat steunend op zijn geweer, een burger met gekruiste armen en een moeder met haar kind. Het strakke geheel vormt een compact blok en straalt morele waarden uit zoals moed, vrijheid en eerbied. Het werd ingehuldigd op 31 oktober 1954.

Het centrale gedeelte van de begraafplaats met prachtige erfperken is een eerbetoon van de gemeente Anderlecht aan alle soldaten die tijdens de Tweede Wereldoorlog hun leven voor het vaderland gegeven hebben.

De grafzerken van de soldaten vormen een mooi geheel. Zij werden allen gemaakt in opdracht van het gemeentebestuur. De gemeentediensten staan ook in voor het onderhoud en de versiering van deze perken. Met Allerheiligen tooien prachtige witte chrysanten elke grafsteen.

Elke grafsteen draagt aan beide kanten een opschrift, zodat twee gesneuvelden vaak een grafsteen delen.

Enkele bekende namen

De gedenksteen ter ere van Maurice Josée, Joseph De Vries en Jean Van Lierde (1946), Anderlechtse agenten, leden van het verzet en «slachtoffers van het naziregime», werd door het gemeentebestuur van de oude begraafplaats overgebracht.

De gedenksteen werd opgericht op verzoek van de politievereniging van Anderlecht. Op de gedenksteen staan medaillons met de portretten van de drie agenten. Zij dragen hun uniform en kijken recht voor zich uit. De palmtak staat symbool voor hun heldendaden.

De gedenksteen is een kunstwerk van François Bosmans (1908 - 1977), beeldhouwer van grafmonumenten in Anderlecht en de medaillons werden gemaakt door Auguste Bija (1872 - 1957).

† Prosper-Henri Devos (1887-1914)

Gemeenteambtenaar, dichter en romanschrijver. Overleden in 1914. Hij werd in 1921 begraven op het ereperk van het oude kerkhof van Anderlecht om later overgebracht te worden naar de nieuwe begraafplaats.

† Paul Ooghe (1899-2001).

Deze Anderlechtse honderdjarige was een oud-strijder van de Eerste Wereldoorlog en is in 2001 overleden.

Perk voor de gemeentemandatarissen

Iets verder dan de ereperken ligt het perk 60, waar de gemeentemandatarissen worden begraven. De oudste grafstenen werden overgebracht van de oude begraafplaats en men kan hier ook een aantal werken van bekende beeldhouwers bewonderen.

Dit zijn enkele voorbeelden van merkwaardige monumenten :

† Guillaume Melckmans (1871-1932)

Parlementslid, schepen van Onderwijs en Schone Kunsten, van 1919 tot zijn overlijden in 1932. Hij is vooral bekend als voorzitter van de raad van bestuur van de Anderlechtse Haard.

Op de gedenksteen staat een bronzen plaat met het profiel van de overledene. Onderaan rechts de handtekening van **Victor Voets** (1882 - 1950).

Op de grafsteen staat een bronzen reliëf, kunstwerk van de beeldhouwer **Maurice De Korte**, dat een familie uitbeeldt die zich naar de Anderlechtse Haard haast.

In Anderlecht, G. Melckmanslaan

† Raymond Vander Bruggen (1899-1937).

Raymond Vander Bruggen was van 1927 tot 1932 schepen voor Sociale Werken. Het groepsbeeld stelt een arbeidersgezin voor dat een laatste eerbetoon brengt aan de overledene. Het is een kunstwerk van beeldhouwer **Firmin Vandewoude** (1907 - 1994) (zie twee bas-reliëfs aan de ingang van de begraafplaats). Onderaan rechts een bronzen plaat met een portret van de overledene. De grafsteen is versierd met een palmtak en in het voetstuk staan drie pijlen gebeiteld. Allemaal symbolen die herinneren aan overwinning en aan eerbetoon. De palmtak staat vaak afgebeeld op grafzerken van bekende politieke figuren, kunstenaars en wetenschappers.

In Anderlecht: Raymond Vander Bruggenlaan

† Achille Jonas (1852-1924).

Klassiek en sober, doch zeer merkwaardig grafmonument dankzij het prachtige bronzen borstbeeld van de overledene, beschermd door een nis. Het is een kunstwerk van de Brusselse beeldhouwer **Charles Samuel** (1862 - 1938). Onder het borstbeeld ligt een lauwerkrans.

† Jérôme Justin Van Lint (1819-1889).

Aan de overkant staat het grafgedicht van **Jérôme Justin Van Lint**, burgemeester van Anderlecht van 1872 tot 1884. Hij was de bouwheer van het huidige gemeentehuis gelegen aan het Raadsplein in Kuregem. Dit imposante gebouw werd ingehuldigd door koning Leopold II in september 1879. Het grafmonument van de familie Van Lint is zeer indrukwekkend en stamt uit de vorige eeuw. Bovenaan staat een urne versierd met papaverbloemkransen.

In Anderlecht: Van Lintstraat (Gemeentehuis)

† Georges Moreau (1863-1903)

Grafmonument van de familie **Moreau-De Fierlant**

Georges Moreau was de opvolger van Jérôme Van Lint en was burgemeester van Anderlecht van 1884 tot 1919.

Het voetstuk van het monument wordt omringd door een ketting gedragen door vier zuilen. Het geheel vormt een obelisk, een naaldvormig monument op een vierkant voetstuk. Sinds de jaren 1890 komt deze gedenknaald vaak voor in begraafplaatsen. Zeer interessant symbool is de omgekeerde fakkel omringd door een bloemenkrans.

In Anderlecht : Georges Moreaustraat.

Op perk 60 liggen ook de grafzerken van andere burgemeesters zoals **Henri en Jacques Simonet, Félix Paulsen, Théo Lambert, Marius Renard** en nog zoveel anderen...

Reis doorheen de wereld van begraafkunst en symboliek...

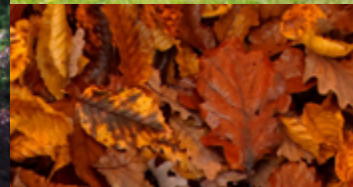
Net naast het perk voor de mandatarissen ligt perk 61, een terugreis naar de vorige eeuw met prachtige en indrukwekkende grafmonumenten, stuk voor stuk levenslange concessies die van de oude begraafplaats werden overgebracht.

Hier liggen de leden van families die in Anderlecht geschiedenis hebben geschreven. In sommige grafkelders zijn tot zes overledenen geborgen.

Merkwaardige monumenten – Perken 61 tot 64

In al deze grafmonumenten vindt men de toenmalige burgerarchitectuur terug met als belangrijkste inspiratiebronnen :

Uit de Grieks-Romeinse oudheid : kartelige zuilen bekroond met driehoekige frontons, antieke ruïnes, massieve altaren, grafzuilen, gedenkstenen, zuilen versierd met een urne of met een kruisbeeld, gebroken zuilen die symbool staan voor overleden kinderen en jongeren, een obelisk, een sarcofaag of stenen kist op een altaar. Tijdens het romantisch tijdperk werden er meer bloemenkransen gebruikt zoals lauwerkransen.

Grafmonument van de familie Moucheron - Perk 63

Indrukwekkend grafmonument uit de vorige eeuw. Émile Moucheron was ooit schepen van Openbare Werken. Dit grafmonument, met grafgedichten op de zijkanten dat rust op een altaar, is volledig gebouwd in de Ionische stijl. De sarcofaag of cenotaaf rust op twee versierde beeld dragers.

Het graf van de familie Baquet-Delvigne (perk 64) is al even merkwaardig. Deze grote praalgraven zijn omringd door een gietijzeren of bronzen omheining, om een duidelijke grens tussen de gewijden en de leken te trekken.

Vanaf 1880 gebruikt men meer om meer historische stijlen, beter bekend als «neostijlen», die hun inspiratie halen uit kerkgebouwen : kleine kapellen met gotische ramen, glasramen, driepassen, topgevels, frontalen.

† Grafmonument van de familie Werth – Perk 63

Bouwmeesters Bernard en Delivremont

De kapel is gebouwd in neogotische stijl, in blauwe steen, en is het enige bouwwerk op de begraafplaats van Anderlecht dat versierd is met driepassen, bogen, glas-in-lood transeptramen en een boogfrontaal met de letters RIP : « Requiescat(n) t In Pace, rust in vrede ».

In sommige grafzerken vindt men verschillende stijlen terug, met een overvloed aan versieringen, die symbool staan voor het hoogwaardig statuut van de familie. Deze stijl wordt vaak bestempeld als eclectisch.

† De begraafplaats telt drie van deze monumenten : de grafzerken van de families Louis Goedtler, Bourgeois en J. Defay - Perk 63

Een obelisk of zuilvormige naaldsteen, versierd met bloemenslingers en bekroond met een urne, rust op een voetstuk. De grafzerken dateren uit de vorige eeuw en werden ontworpen door architect J. Naert (1838 – 1910), die veertig jaar lang les gaf aan de koninklijke kunstacademie van Brussel. De handtekening van de architect staat onderaan rechts.

Bij de vorige eeuwswisseling verschijnen meer om meer grafstenen in art-nouveaustijl.

† Grafmonument van de families Houssa-Rombouts ; Jean Houssa (1835 – 1906) – Perk 64

Dit is het enige art-nouveaumontument van de begraafplaats. Het is een prachtige versie van klassieke naaldduilen die rusten op een voetstuk. Luchtige plantenmotieven vormen sierlijke letters en reliëfs. Hier vindt men praktisch alle bloemmotieven van de art-nouveaustijl terug zoals de opiumpapaver die symbool staat voor eeuwige rust. De andere zijde is versierd met een beeldige iristwijg.

© Annick DDB - Jordens

© Annick DDB - Jordens

Rond de jaren 1920 werd de versiering van de grafzerken wat soberder, wat geometrischer, met strakkere grafgedichten. Enkele grafzerken uit de jaren 1930 zijn schitterende voorbeelden van de art-decostijl. Deze geometrische en wat sobere stroming wordt doorgetrokken in de jaren 1940-1950 en zal uiteindelijk leiden naar een gereglementeerde uniformiteit in grafstenen, een teken van solidariteit en verbondenheid tussen alle overledenen.

† Grafmonument van de familie Gysels-Detelder - Perk 61

Prachtige grafzerk in art-decostijl, bekroond met een groot boeket rozen. In deze grafkelder rusten drie verzetsstrijders van de Tweede Wereldoorlog. Hun portretten zijn omringd met mooie bloemenslingers.

† Grafmonument van de familie Van De Kerckhove-Winteroy - Perk 63

Grandioos grafmonument in art-decostijl (1929) ontworpen door het huis Blehen-De-tiege, dat vooral bekend staat voor dit soort monumenten.

De mooiste grafzerken zijn versierd met vrouwelijke figuren die «rouwende of treurende vrouwen» voorstellen. Zij dragen, net als in de Griekse oudheid, lange gewaden en hun houding straalt smart, droefheid en mijmering uit. Zij dragen boeketten of worden omringd door bloemen, rijk aan symboliek. Vreemd genoeg dateren kapsels en accessoires dan weer uit de periode van het overlijden.

† Grafmonument van de echtgenoten Ch. Van Haerlen-Coeckelberg - Perk 64

Grafsteen versierd met een kruisbeeld. Een peinzende jonge vrouw met een lang plooigewaad draagt een rozenkrans. Aan haar voeten liggen laurierbladen rond een perkament, een vaak voorkomend symbool in dodensteden. De handtekening rechts op de sokkel is van J. Charlier.

† Monument van de echtgenoten Lucas-Supriere - Perk 61

Bas-reliëf in witte marmer van een knielende en dromerige jonge vrouw in een plooigewaad, omringd door rozen.

Begraafkunst gebruikt vaak symbolische codetaal.

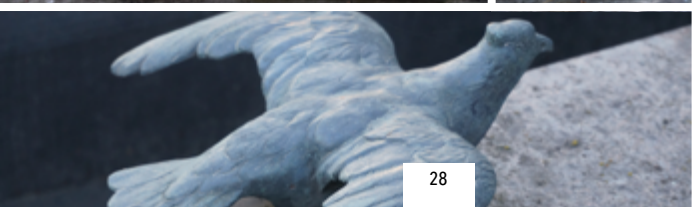
Talrijke symbolen zijn vaak boodschapdragers : zij verwijzen niet enkel naar het verdriet van de nabestaanden en de wensen van de overledene, maar ook vaak naar het beroep, de leeftijd of het sociaal statuut van de familie. Er bestaan heel wat symbolen die variëren naargelang het tijdperk en het geloof.

* **De trouwring** : in elkaar gestrengelde handen van een man en een vrouw. Enkel herkenbaar dankzij de kleding die de polsen bedekt. De vrouw draagt een trouwring aan haar ringvinger. Vaak wordt verwezen naar het voortbestaan van het koppel na de dood, hun banden en hun lotsverbondenheid.

Varianten : trouwring met bloemenboeket of gebroken ketting.

* In het christendom staat **het witte lam** vaak symbool voor de offerdood, maar op het graf van een kind staat het symbool voor zuiverheid, onschuld en zachtheid.

* **Vogels** met gestrekte vleugels rusten op een grafzerk. De duif benadrukt het beeld van vrede en eendracht.

* **Altijdgroene laurierbladen** staan symbool voor eeuwigheid. In de Romeinse tijd waren zij vaak een teken van overwinning. Twee noties die verwijzen naar eeuwige roem.

* **Klimop** staat symbool voor onsterfelijkheid, net als de altijdgroene hulst, laurier en buks. Op graven en op kruisbeelden verwijzen zij ook naar lotsverbondenheid.

In kransvorm omringen zij medaillons, portretten, zuilen. Samen met echte klimop schept dit vaak een romantische sfeer.

* **De eeuwige vlam** staat voor licht, warmte en zuiverheid. Voorbeeld : de vlam van de onbekende soldaat.

* **De omgekeerde fakkel** omringd door een bloemenkrans. De vlam staat symbool voor het uitdovende leven, het vuur dat langzaam uitdooft, een teken van de dood. Een rechtopstaande fakkel verwijst naar een nieuw leven. Soms vervangen geurbranders op grafzerken de eeuwige vlam.

* **De gevleugelde zandloper** staat symbool voor de kortstondigheid van het leven. De linkervleugel van een vleermuis staat voor de nacht, de duisterheid, de dood en de rechtervleugel van een duif staat voor licht, dag en leven. Het ene deel van de zandloper stelt de aarde voor en het andere de hemel.

* **Rozen.** Deze bloem ligt op vele grafzerken, alleen, in boeketvorm of in kransvorm. In gans Europa staat de roos symbool voor liefde. Sinds de oudheid worden er rozen op grafzerken gelegd. De architectuur in art-decostijl heeft ook een voorliefde voor deze prachtige bloem.

* Oorspronkelijk is de **urne** bestemd om menselijke as te bewaren. Over de jaren heen werd de asurne een symbool van de dood. De urne is vaak gesluiert of bedekt met een vrucht, wat staat voor een nieuw leven na de dood.

* **De bloemenkrans** staat symbool voor eeuwigheid, een cirkel zonder begin en zonder einde.

De krans wordt gemaakt met opiumpapaver (eeuwige rust), met laurierbladen (eeuwigheid) of eikenbladeren (roem), met klimop (eeuwigheid en gehechtheid), edelweiss (eeuwig leven), viooltjes (herinnering, vrije meningsuiting, rozen (liefde) en nog zoveel meer andere bloemen... Een groene krans staat voor de dood maar betekent ook een belofte van nieuw leven indien de afgebroken twijg vruchten of bloemen draagt.

De rouwkrans staat ook symbool voor een hemelopneming, de belofte van een eeuwig leven of de doornenkroon van Christus.

Een wandeling door de begraafplaats leidt bezoekers uiteraard langs vele andere prachtige grafmonumenten, in alle stijlen, met allerlei versieringen, stille getuigen van het rijke patrimonium van de begraafplaats van de gemeente Anderlecht.

Nuttig adres :

Gemeentelijke begraafplaats Vogelenzang : Britse-Soldaatlaan 1, 1070 Anderlecht.

Tel. : 02 521 08 86 / begraafplaats@anderlecht.irisnet.be

Routeplanner :

MIVB Metrolijn 5 Erasmus/Hermann-Debroux : station Eddy Merckx uitgang « Sterremuur »

Uitgang PBM : lift uitgang « Sterremuur »

De Lijn 141, 142, 572 of 810

TOERISME ANDERLECHT

Kapelaanstraat 1 – 7

Tel. : 02.526.83.65/51 | toerisme@anderlecht.brussels

www.anderlecht.be | FB : Tourism Anderlecht

Zin in een geleid bezoek ? Bel of schrijf naar de dienst voor Toerisme van Anderlecht. U kan kiezen uit een brede waaier algemene en thematische geleide wandelroutes, die u door verschillende touroperatoren worden aangeboden.

Redactie Chantal Houdé

Coördinatie : Annick Dedobbeleer, opdrachthouder bij de dienst voor Toerisme van Anderlecht

Fotorechten : Chantal Houdé (tenzij anders vermeld)

Met dank aan Tim Janssens, bestuurlid van Epitaaf vzw en de personeelsleden van de begraafplaats.

Vertaling Your Pen bvba en Jonathan Brys, voor het gemeentebestuur Anderlecht

Beschikbaar in dezelfde verzameling :

De kapittelkerk van Sint-Pieter-en-Guido, stap voor stap

Het gemeentehuis van Anderlecht, stap voor stap

In de voetsporen van Jacques Brel in Anderlecht

In de voetsporen van Maurice Carême in Anderlecht

In de voetsporen van Lismonde in Anderlecht

In de voetsporen van Nadine Monfils in Anderlecht

Kunst in de metro van Anderlecht

En initiatief van de burgemeester Eric Tomas, bevoegd voor Toerisme, in samenwerking met de gemeenteraad van Anderlecht

ANDERLECHT

Également
disponible
en français

V.U. :
Marcel Vermeulen
Raadsplein 1
te 1070 Anderlecht

2€